

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
PRANEŠĖJŲ APSAUGOS
ĮSTATYMAS**

2010 m. d. Nr.

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šiuo įstatymu siekiama užtikrinti pranešėjų apsaugą ir skatinti informacijos apie korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas atskleidimą.

2 straipsnis. Pagrindinės įstatymo sąvokos

1. Darbdavys – darbo, tarnybos, praktikos atlikimo, stažuotės ar panašios prigimties santykiuose su darbuotoju arba kitu asmeniu esanti įmonė, įstaiga, asociacija ar kita organizacinė struktūra, nepaisant nuosavybės formos, teisinės formos, rūšies bei veiklos pobūdžio, taip pat fizinis asmuo, turintis darbinį teisnumą ir veiksnumą.

2. Darbuotojas – fizinis asmuo, dirbantis už atlyginimą pagal darbo sutartį (įskaitant patarnavimo sutartį), valstybės tarnautojas, profesinės karo tarnybos karys, stažuotojas, praktikantas. Darbuotoju taip pat laikomas ir pranešėjas, kuris dirba darbdavio įsteigtoje įmonėje, įstaigoje, filiale.

3. Kitas asmuo – fizinis asmuo (ne darbuotojas), kuris turi suteiktą priėjimą prie darbdavio duomenų ar informacijos (praktikantas, stažuotojas, taip pat savanorystės ar kitais pagrindais dirbantis asmuo), darbuotojo šeimos narys. Kitu asmeniu taip pat laikomas pranešėjas, kuris apie darbdavio ar viešojo administravimo subjekto daromą korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką sužino dėl jam atliktos administracinės paslaugos.

4. Pranešėjas – esamas ar buvęs darbuotojas arba kitas asmuo, atskleidęs informaciją apie darbdavio, jo vadovų, darbuotojų, taip pat kitų darbdaviui pavaldžių arba atskaitingų asmenų, viešojo administravimo subjekto įtariamai padarytą korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką ir kuri pranešėju pripažino ikiteisminio tyrimo pareigūnas..

5. Sąžiningumas – tai vertybinis žmogaus elgesio matas, nustatomas pagal objektyvųjį ir subjektyvųjį kriterijus. Objektyviuoju požiūriu sąžiningumas suprantamas kaip žmogaus elgesys,

atitinkantis protingumo ir teisingumo principų reikalavimus, t. y. rūpestingas ir atidus elgesys. Subjektyviu požiūriu sąžiningumas nusako asmens psichikos būklę konkrečioje situacijoje, atsižvelgiant į asmens amžių, išsimokslinimą, patirtį, faktines bylos aplinkybes.

3 straipsnis. Pranešėjų apsaugos sąlygos

1. Pranešėjas turi teisę į apsaugą, jei jis veikia sąžiningai. Taikant šį įstatymą laikoma, kad pranešėjas yra sąžiningas, kol neįrodyta kitaip.

2. Pranešėjas nelaikomas sąžiningu, jei jis nenurodo faktinių aplinkybių, sukeliančių įtarimų dėl korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos buvimo.

3. Apsauga pagal šį įstatymą netaikoma asmenims, kurie pateikė tik viešai žinomos informacijos ar apie neteisėtą veiką pranešė siekdami gerai moralei prieštaraujančių tikslų.

4. Asmuo laikomas pranešėju nuo ikiteisminio tyrimo pradėjimo momento iki baudžiamojo proceso pasibaigimo.

4 straipsnis. Pranešimo adresatai

1. Atskleidamas informaciją apie korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką pranešėjas gali kreiptis į vieną iš ikiteisminio tyrimo įstaigų.

2. Pranešėjo kreipimasi gavęs šio straipsnio 1 dalyje numatytas subjektas, jei iš karto nėra pradedamas ikiteisminis tyrimas, privalo savo kompetencijos ribose per 30 kalendorinių dienų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka patikrinti ir įvertinti pateiktą informaciją, o pranešėją informuoti apie priimtus sprendimus.

3. Jei gavus pranešimą ar patikrinus ir įvertinus gautą informaciją pradedamas ikiteisminis tyrimas, tuomet ikiteisminį tyrimą pradedantis pareigūnas, pripažįsta darbuotoją ar kitą asmenį pranešėju, apie tai informuoja pranešėją ir jo duomenis įrašo į nusikalstamų veikų registrą.

4. Jei patikrinus ir įvertinus gautą informaciją nepradedamas ikiteisminis tyrimas, tuomet ikiteisminį tyrimą pradedantis pareigūnas, nepripažįsta darbuotojo ar kito asmens pranešėju ir apie tai informuoja darbuotoją ar kitą asmenį.

5. Jei asmuo apie korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką pranešą visuomenės informavimo priemonei, jis, norėdamas įgyti pranešėjo statusą, per 5 darbo dienas turi kreiptis į ikiteisminio tyrimo įstaigą.

5 straipsnis. Pranešėjų apsaugos priemonės

1. Pranešėjams taikomos šios apsaugos priemonės:

1) apsauga nuo nepagrįsto atleidimo iš darbo ar tarnybos;

- 2) apsauga nuo pranešėjo tapatybės atskleidimo;
- 3) pranešėjų ir jų šeimos narių apsauga nuo bauginimo ir persekiojimo;
- 4) kitos įstatymuose numatytos apsaugos priemonės.

2. Pranešėjų apsaugos priemonės taikomos nuo ikiteisminio tyrimo pradėjimo momento iki baudžiamojo proceso pasibaigimo, bet ne trumpiau nei dvejus metus.

6 straipsnis. Apsauga nuo nepagrįsto atleidimo iš darbo ar tarnybos

1. Pranešėją atleisti iš darbo ar tarnybos be jo raštiško sutikimo galima tik gavus bylas dėl atitinkamos kategorijos darbuotojų atleidimo nagrinėjančio teismo leidimą. Leidimo suteikimo klausimas sprendžiamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse bei Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme numatytais darbo ir tarnybiniams ginčams nagrinėti nustatytais taisyklėmis. Teismų sprendimai dėl leidimų suteikimo gali būti skundžiami įstatymų nustatyta tvarka.

2. Šio straipsnio 1 dalyje numatyta apsaugos priemonė taikoma tik tuomet, kai gavęs darbdavio įspėjimą apie atleidimą arba pranešimą, kad darbo sutartis nutraukiama arba jis atleidžiamas iš tarnybos, pranešėjas per 5 darbo dienas informuoja darbdavį apie tai, jog jam taikytinos pranešėjų apsaugos priemonės.

3. Jei darbdavys pranešėją atleidžia iš darbo (tarnybos) nepaisydamas pagal šio straipsnio 2 dalį gautos informacijos apie jam taikomas apsaugos priemones, pranešėjas gali kreiptis į teismą, savo pasirinkimu prašydamas arba sugrąžinti jį į darbą ar tarnybą bei kompensuoti dėl atleidimo prarastą vidutinį darbo užmokestį arba kompensuoti dėl atleidimo prarastą vidutinį darbo užmokestį ir sumokėti šešių vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių dydžio kompensaciją.

4. Šio straipsnio 1 dalyje numatytą teismo leidimą gauti nebūtina, jei darbdavys darbuotojui sumoka jo šešių vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių dydžio kompensaciją, jei pasibaigia terminuotoji, sezoninė arba laikinoji darbo sutartis, jei pasibaigia terminas, kuriam buvo priimtas pakaitinis valstybės tarnautojas, taip pat tais atvejais, kai yra Darbo kodekso 136 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytų ar kitų Lietuvos Respublikos įstatymuose numatytų imperatyvių (nuo darbdavio valios nepriklausančių) pagrindų nutraukti darbo arba tarnybos santykius.

7 straipsnis. Apsauga nuo netiesioginio poveikio pranešėjui

1. Susitarimas tarp darbdavių dėl pranešėjo ar jo šeimos nario atleidimo iš darbo draudžiamas.
2. Tais atvejais kai pranešėju pripažįstamas nedirbantis šeimos narys, šios įstatymo 6 straipsnio nuostatos taikomos dirbančiam šeimos nariui.

8 straipsnis. Apsauga nuo pranešėjo tapatybės atskleidimo

1. Be pranešėjo sutikimo ikiteisminio tyrimo pareigūnui draudžiama skleisti informaciją, galinčią atskleisti pranešėjo tapatybę, o darbdaviui gavusiam oficialią informaciją, kad darbuotojas ir kitas asmuo yra pripažintas pranešėju draudžiama formuoti neigiamą pranešėjo įvaizdį tarp darbdavių, darbuotojų ar kitų asmenų.

2. Šio straipsnio 1 dalyje numatytas apribojimas dėl pranešėjo tapatybės atskleidimo netaikomas tais atvejais, kai pranešėjo tapatybę atskleidžiama teismo proceso metu bei kitais Lietuvos Respublikos įstatymų numatytais atvejais.

3. Šio straipsnio 1 dalyje numatytą apribojimą pažeidęs asmenys turi atlyginti pranešėjo patirtą turtinę ir neturtinę žalą.

9 straipsnis. Pranešėjo apsauga nuo nepagrįsto bylinėjimosi

1. Darbdavys negali pretenduoti į materialinės ir nematerialinės žalos atlyginimą iš asmens sąžiningai klydusio dėl korupcinio pobūdžio veikos buvimo.

2. Šio straipsnio 1 dalies numatyti apribojimai negalioja tik tuo atveju, kai ikiteisminio tyrimo įstaiga nutraukdama tyrimą dėl pranešėjo pateiktos informacijos ar teismas priimdamas sprendimą, konstatuoja melagingo pranešimo apie nusikalstamą veiką požymių buvimą.

10 straipsnis. Pranešėjų ir jų šeimos narių apsauga nuo bauginimo ir persekiojimo

Pranešėjus ir jų šeimos narius bauginę, persekioję arba kitas prievartos formas jų atžvilgiu naudoję asmenys traukiami atsakomybėn pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymus.

11 straipsnis. Pranešėjų apsaugos priemonių veiksmingumo stebėseną

1. Šio įstatymu taikomų apsaugos priemonių taikomų pranešėjams efektyvumo stebėseną vykdo Vyriausybės įgaliota institucija.

2. Vyriausybės įgaliota institucija kasmet Vyriausybei teikia pranešėjų apsaugos stebėsenos ataskaitą.

12 straipsnis. Santykis su kitais įstatymais

1. Esant šio ir kitų įstatymų prieštaravimams, taikomos šio įstatymo nuostatos.

2. Šio straipsnio 1 dalis netaikoma kai atitinkamos kitų įstatymų nuostatos suteikia didesnių garantijų pranešėjams.

13 straipsnis. Pasiūlymas Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliotos institucijos iki šio įstatymo taikymo pradžios patvirtina šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

14 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir taikymas

1. Įstatymas įsigalioja per vieną mėnesį nuo jo paskelbimo leidinyje „Valstybės žinios“.
2. Įstatymas pradedamas taikyti praėjus šešioms mėnesiams nuo jo paskelbimo leidinyje „Valstybės žinios“.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

REPUBLIKOS PREZIDENTAS

Teikia:
Seimo nariai

Agnė Bilotaitė

Edvardas Žakaris

Artūras Melianas

Rima Baškienė

Saulius Stoma

Mečislovas Zasčiurinskas

Remigijus Žemaitaitis